

نگاهی به

تاریخ نگاری دوره ی افشاریه

مؤلف:

حمیدرضا سنو

مکان کتب

بهار ۹۹

سرشناسه	: حسنی، حمیدرضا، ۱۳۵۶ -
عنوان نام‌پیدا و آور	: نگاهی به تاریخ نگاری دوره ی افشاریه / حمید رضا حسنی.
مشخصات نشر	: زنجان : نیکان کتاب، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶۵۷۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: تاریخ نویسی -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۲ ق.
موضوع	: Historiography -- Iran -- History -- ۱۸th century:
موضوع	: ایران-تاریخ--افشاریان، ۱۱۴۸-۱۲۱۸ق. -- تاریخ نویسی
موضوع	: Iran -- History -- Afsharids, ۱۷۳۵ - ۱۸۰۳ -- Historiography:
رده‌بندی کنگره	: DSR ۱۲۰
رده‌بندی دیویی	: ۹۰۵/۰۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۸۸۱۰

نگاهی به تاریخ نگاری دوره ی افشاریه

مؤلف: حمید رضا حسنی

امور فنی: نیکان کتاب

طراحی روی جلد: آتلیه سگال (رجبی-کرمی)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ولیعصر

چاپ اول: بهار ۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶۵۷۸-۷

دفتر نشر:

زنجان: چهارراه سعدی، روبروی بانک پاسارگاد، کوچه باقری، ساختمان سپهر، واحد ۴

تلفکس: ۰۲۴-۳۳۳۳۵۵۴۱-۲

Email: Nikanketab@yahoo.com

www.nikanketab.ir

فهرست

عنوان	صفحه
پیش گفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
۱. فصل اول: مروری بر تکوین تاریخ نگاری در ایران / ۱۵	
۱. مروری بر تکوین تاریخ نگاری در ایران.....	۱۵
۱-۱. تعریف و مفهوم تاریخ نگاری.....	۱۶
۱-۲. اشکال تاریخ نگاری.....	۱۷
۱-۲-۱. تاریخ نگاری عمومی.....	۱۷
۱-۲-۲. تاریخ نگاری سلسله ای یا دودمانی.....	۱۹
۱-۲-۳. تاریخ نگاری محلی.....	۲۰
۱-۳. مروری بر تکوین تاریخ نگاری در ایران تا دوره ی افشاریه.....	۲۵

فصل دوم: بررسی تاریخ نگاری در دوره ی افشاریه / ۵۱

۲. بررسی تاریخ نگاری در دوره ی افشاریه.....	۵۲
۲-۱. تاریخ نگاری در دوره ی افشاریه.....	۵۲

- ۲-۲. ویژگی‌های مهم تاریخ‌نگاری در دوره ی افشاریه..... ۵۳
- ۲-۳. تاریخ جهانگشای نادری و میرزا مهدیخان استرآبادی..... ۵۵
- ۲-۳-۱ زندگی..... ۵۵
- ۲-۳-۲ ارتباط استرآبادی با حکومت..... ۵۹
- ۲-۳-۳ معرفی آثار..... ۶۱
- ۲-۴. تاریخ جهانگشای نادری یکی از مهم‌ترین آثار تاریخ‌نگاری ایرانی..... ۶۳
- ۲-۵. مقام استرآبادی در تاریخ فرهنگی ایران..... ۶۵
- ۲-۵-۱ غیرمذهبی بودن تاریخ‌نگاری استرآبادی..... ۶۵
- ۲-۵-۲ استرآبادی و نقش مردان بزرگ در تاریخ..... ۶۷
- ۲-۵-۳ * طریقه علیم در تاریخ‌نگاری استرآبادی..... ۶۸
- ۲-۶. مقایسه سبک تاریخ‌نگاری استرآبادی با مورخین معاصر وی..... ۶۹
- ۲-۷. جایگاه شاه در اثر استرآبادی..... ۷۱
- ۲-۸. رعایت بی‌طرفی..... ۷۳
- ۲-۹. سبک ادبی استرآبادی..... ۷۴
- ۲-۱۰. دوانگنکی زبان در اثر استرآبادی..... ۷۵
- ۲-۱۱. روش و شیوه تاریخ‌نویسی میرزامهدی خان استرآبادی..... ۷۵
- ۲-۱۲. انگیزه‌های تاریخ‌نویسی استرآبادی و تأثیر او بر مورخین بعدی..... ۸۰
- ۲-۱۳. عالم‌آرای نادری و محمدکاظم مروی وزیر مرو..... ۸۳
- ۲-۱۳-۱ زندگی..... ۸۳
- ۲-۱۳-۲ عالم‌آرای نادری..... ۸۵

- ۲-۱۴. مقایسه بین عالم‌آرای نادری و جهان‌نگشای نادری ۹۲
- ۲-۱۵. زبده التواریخ و محمدمحسن مستوفی ۱۰۰
- ۲-۱۵-۱. زندگی مؤلف ۱۰۰
- ۲-۱۵-۲. زبده‌التواریخ ۱۰۲
- ۲-۱۵-۳. نسخه‌های زبده‌التواریخ ۱۰۵
- ۲-۱۵-۴. روش و شیوه‌ی تاریخ‌نویسی محمدمحسن مستوفی ۱۰۶
- ۲-۱۶. منابع مهم دوره‌ی افشاریه ۱۱۱
- ۲-۱۷. نتیجه‌گیری ۱۱۳

فصل سوم: بررسی مختصات و ویژگی‌های تاریخ‌نگاری دوره‌ی افشاریه

بسط و تنجیر و تحلیل فصل دوم/ ۱۱۸

۳. بررسی مختصات و ویژگی‌های تاریخ‌نگاری دوره‌ی افشاریه ۱۱۸
- ۳-۱. سبک‌های تاریخ‌نگاری ۱۱۸
- ۳-۱-۱. تاریخ‌نگاری روایی ۱۱۸
- ۳-۱-۲. تاریخ‌نگاری ترکیبی ۱۱۸
- ۳-۱-۳. تاریخ‌نگاری تحلیلی ۱۱۹
- ۳-۲. تقسیم‌بندی مورخان و آثار آنان ۱۱۹
- ۳-۳. شیوه‌نگارش مورخین دوره‌ی افشاریه ۱۲۰
- ۳-۴. تاثیر تاریخ‌نویسی صفوی در تاریخ‌نویسی دوره‌ی افشاری ۱۲۷
- ۳-۵. عوامل و عناصر تاریخ‌نگاری و شرایط مؤثر در آن ۱۲۹

۳-۶. نقد جهانگشای نادری ۱۳۱

۳-۷. نحوه استفاده از منابع ۱۳۶

سخن آخر ۱۳۷

منابع و مأخذ ۱۳۹

www.ketab.ir

پیش گفتار

تاریخ یک سنت، هویت آن ملت است، در حقیقت همه چیز آن ملت است. بی‌شناخت تاریخ؛ شناخت عالمانه بسیاری از علوم به خصوص علوم انسانی عملاً امکان‌پذیر نمی‌باشد و راه درست شناخت تاریخ نیز شناخت منابع تاریخی و تشخیص میزان اعتبار آنها است.

درباب تاریخ‌نگاری ایران سنتی مازید است. موضوعی است بکر که هنوز ضوابط بنیادین آن درست سنجیده نشده؛ اندیشه و فلسفه نهفته در آن سوی جنبه‌های صوری آن چندان محل کنجکاوی و تأمل قرار نگرفته است.

در هر دوره از تاریخ‌نگاری در ایران به لحاظ شرایط جدید حاکم بر آن، فلسفه و فنی خاص جلوه یافته و دیدگاه مورخان را به خود داشته که گاه در آثار تاریخی آنها منعکس شده است.

هنگامی که این مسئله از جنبه‌های فلسفی و فنی تاریخ‌نگاری هر دوره بررسی شود و مؤلفه‌ها و معیارهای موجود شناسایی گردد، آن وقت می‌توان سلائق ناکارآمد و آسان‌پسند را به نظریات استوار و دقیق تبدیل نمود. و از مکتب‌های تاریخ‌نگاری ایران با دست‌طعیت تمام دفاع نمود. البته برای رسیدن به چنین نتیجه‌ای، باید در کنار شناخت کل جریان تاریخ ایران، اندیشه‌های سیاسی فکری و فلسفی را نیز بررسی و جستجو کرد.

تاریخ‌نگاری ایران در حقیقت بخشی از اندیشه سیاسی ادوار گوناگون تاریخی ماست به عبارت دیگر اندیشه سیاسی هر دوره در لفافه تاریخ‌نگاری آن دوره پوشیده شده است.